

Székely András Bertalan

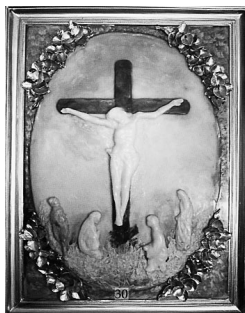
Kozma Simon kiállítás megnyitóján (2014 aug. 28.)

Olvasztó ölelés

Hölgyeim és Uraim!

Tisztelettel köszöntöm Önöket, a kiállító és közreműködő művészeket Kozma Simon 55. kiállításának alkalmából.

„...a színes viaszban egy mesevilág kincses képei kelnek életre. A szín és a matéria, a tér és a sík minden eleme külön szerepet játszik. Minden kép annyi arcát mutatja, ahány pontból nézzük. A domborulatok a rájuk eső fény irányára szerint vetnek új és új árnyékot, más a kép reggel és más este, más jobbról és más közpéről, megint más, ha közelebről vagy ha távolabbról szemléljük” – olvashatjuk Kozma Simon egyik méltatója, Révay András írásában.

Feszület (viaszkép)

Ki is ez az alkotó, akinek az ötvenötödik kiállításán, stílszerűen az ötvenöt műve előtt állunk? Az akkor már-még Magyarországhoz tartozó Kolozsvárt született hetven esztendővel ezelőtt. A művészekben és művészetekben gazdag kincses város – saját apai nagyapámnak is szülőhelye –, nem csupán a tágabb környezetével, hanem a pedagógus és festőművész édesanya: Pongrátz Anna révén is hatott rá. Tőle örökölte a művészet iránti hajlamot és szeretetet, ő irányította első lépéseit a rajzolás, a festészet felé. A szülői ház után az Aradi Népfőiskola művészeti szakán mélyítette el a mesterségbeli tudását. Sikeres akvarell- és olajfestményei után kísérletezett ki egy csak reá jellemző technikát, amely tudomásom szerint a világon egyedülálló.

Polgári foglalkozása: fogtechnikusi munkája során egy alkalommal nem akarta, hogy az olvasztott viasz túlhevüljön, ezért kis vizet öntött rá. A látványra máig borzongó örömmel emlékszik: a folyadék szinte „kivirágzott”! Attól a perctől fogva ezt a szépséget variálja, ezerféle formában, megosztva velünk, a közönséggel. A viaszt – a vízhez, a földhöz és az olajhoz hasonlóan –, mágikus anyagnak tartja. Tatár Zoltán az Erdélyi Napló műelemzője így jellemzi: „Művei formájuk és nyelvezetük szerint a viaszfestmény vagy viaszdombormű elnevezést viselhetik. Ez utóbbihoz a művész sajátos, egyedi technikát dolgozott ki, hosszú vajúdásokkal teli periódusokon keresztül,

de mindenkor a tökéletességet kereső, kutató, a lelkivilágát megelevenítő, kifejező módszereket megtalálni vágyó művész ambíciójával (...) tökélyre fejleszti az ókori görög művészet enkauszis (beégetés) nevű festészeti eljárását, amellyel építészeti elemeket festettek, vagy az egyiptomi múmiák portréinak festészeti módszerét. Kozma Simon megszelídítette a forró állapotban rakoncátlanul csordogáló, cseppenő, majd hirtelen szilárduló viaszanyagot. A megolvadt viaszt porfestékkel, gyantával, terpentinnel meg ki tudja, csak a művész tiükolt segédanyagaival keverve, rétegekben, halandó számára idegölő türelemmel hordta a vászonra, amíg megszületett az eredeti viaszdombormű.”

Nem szeretném Önöket számadatokkal fárasztani, de sok mindent eláruló adat, hogy

23 országban mintegy 800 képét találhatjuk meg. 1972 óta Románián és Magyarországon kívül többek között Franciaországban, Itáliában, Németországban, Szerbiában és az Egyesült Államokban voltak egyéni kiállításai. Műveit pozitív kritikák, egyöntetű közönségsiker fogadta. Taranto város díját és Palermóban ASTA-díjat nyert, a Romániai Képzőművészek Versenyén, Aradon pedig első helyezést ért el. Tagja a Magyar Képzőművészek Stockholmi Szövetségének. A 90-es évek elejétől a Mohács melletti Babarcon él. Egy évig Pécssett állandó kiállítása, galériája volt.

Aradon tagja volt egy jobbára poétákból álló értelmiségi körnek. Ottani méltatói különböző oldalait emelték ki: „A nyugodt már-már rideg felszín alatt Kozma Simon alkotásai forroganak a mélyben, kezüket nyújtják, hogy hozzásegítsenek bepillantani belső világukba, ám senkit nem kényszerítenek erre (...), keze között a viasz szépen hallucinál.” (Gheorghe Schwartz) „...a formák és a színek szimbiózisa nem zárja ki a szimbiózisból a váratlant, a meglepőt. Minden biztonnyal, nagyrészt ebből a helyzetből adódik Kozma Simon varázslata.” (Horia Medeleanu)

A technika, a forma mellett azonban az igazi alkotás mélyebb mögöttes világát is fel kell ismernünk. Fellner Zoltán Ákos a művész transzcendens vonzódására figyelt föl: „Kozma Simon szerint nem csupán az emberi lélek képes emlékezni, hanem az anyag is. Hamvas Bélával egyetértve úgy véli, hogy a teremtett világban minden az isteni szellem leképződése, minden testet és lelkiket az isteni világ iránti vágyakozás és az arra való titkos emlékezés hat át.” Ahogy egy interjújában ő maga is utalt rá: „A metaforikusság mindig szerves része volt a művészetemnek. A kis mozzanatok tengere tulajdonképpen a spiritualitás tere, ahol a

transzcendencia kapcsolatba lép a materiális világgal. Az emberi intimitás voltaképpen közege, csatornája ennek a kapcsolatnak. Az ember örökös elrejttségben él, ennek következtében mindig felfedezésre vár, egy másik ember által. Ennek fájdalmából születik az alkotó és az alkotása. Hasonló ez talán ahhoz a fájdalomhoz, amit Krisztus érezhetett, amikor az őt be nem fogadó városokat siratta. A művészet számomra örök felfejtés, mozzanatok felfejtése.”

A Nobel-díjra jelölt, Herder-díjas román költő, esszéíró, Nichita Stănescuhoz Simont barátság és lelki kapcsolat fűzte. A bukareshti alkotó több alkalommal ihletett kritikákban méltatta a viaszdomborító barát művészetét: „Azon tűnődöm, vajon milyen vérről vall ez a szenvedélyes vörös, az északi tájak őszének fehérje vajon milyen hópelyheket rejt, milyen régi szomorúság rejtőzik viasz szürkéiben? (...) Miben áll a rajznak és a domborításnak ez az ötletes megidézése, a zenei témájú festészetnek, mint például a táj, a virágok, amelyek szinte egy-egy Bach-motívumot szuggérálnak? Véleményem szerint mindez együtt a tárgyak költőiségének mágneses teréből árad, amelyek, ha nem állnak össze szavakká, akkor a jelek és a jelképek alárendeltségét érzékeltetik.”

Valószínűleg már túl sokat beszéltem. Hadd búcsúzzam tehát az aradi Puskel Péter szavaival: „A tovább gondolható ötletek, a pazar színek, a suggesztív formák oly gazdagságát tárja elénk, amelyre ritkán nyújt alkalmat egyéni kiállítás.” Az idézett vélemények hitelét az Önök előtt álló ötvenöt alkotás adja, ez az a pillanat tehát, amikor mélyüljünk el vitéz Kozma Simon sajátos világában.

Köszönöm a figyelmüket!
(Elhangzott 2014. aug. 28-án Budapesten, a Barrio del Tango Galériában, vitéz Kozma Simon „Olvasztó ölelés” c. kiállításának megnyitóján.)